

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД 09.2591/21.06. 2017 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация по професия за ученици, обучавани при условията и реда на §24, ал. 2 от Закона за училищното и предучилищното образование

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на първа степен на професионална квалификация за професия код 542120 „Обущар“, специалност код 5421201 „Обущарство“ от професионално направление код 542 „Производствени технологии – текстил, облекло, обувки и кожи“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Таня Михайлова - заместник-министър на образованието и науката.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППО	Наименование
Професионално направление	542	„ПРОИЗВОДСТВЕНИ ТЕХНОЛОГИИ – ТЕКСТИЛ, ОБЛЕКЛО, ОБУВКИ И КОЖИ“
Професия	542120	„ОБУЩАР“
Специалност	5421201	„ОБУЩАРСТВО“

Утвърдена със заповед № РД 09-2591/21.06. 2017 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Изпитната програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и практика за придобиване първа степен на професионална квалификация по професия „Обущар“, специалност „Обущарство“.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, необходими за придобиване на първа степен по изучаваната професия „Обущар“, специалност „Обущарство“.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия „Обущар“.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:

- a. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание.
- б. Критерии за оценяване.

2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:

- a. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
- б. Критерии за оценяване.

3. Система за оценяване

4. Препоръчителна литература

5. Приложения:

- a. Примерен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
- б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

Изпитните теми са разработени на базата на комплексни теми от учебното съдържание на учебните предмети от раздел Б на учебния план, съобразени с професионалните компетенции, които учениците придобиват в процеса на обучение.

За провеждането на изпита се подготвят изпитни билети. Изпитният билет съдържа наименованието на изпитната тема с план-тезис на учебното съдържание.

1. Професионални компетенции, придобити в резултат на обучението по професията и специалността

Професионални компетенции	Тежест на компетенцията %
Съставя техническа характеристика на изделието	5
Познава видовете основни и помощни материали, материали за украса и тяхното приложение в обувното производство	20
Познава и използва кроячните машини и подготвителни	15

Познава и спазва технологичните изисквания за изработване на детайли на обувката и тяхното предназначение	35
Познава основните видове шевни машини	20
Познава правилата за безопасна работа в различни производствени условия	5

2. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание

Пример:

Изпитен билет №...
Изпитна тема: Изработване на официална дамска обувка
План-тезис на учебното съдържание:
<ul style="list-style-type: none"> - техническа характеристика на изделието; - подбор и описание на подходящи материали за изделието; - технологична карта за изработване на модела; - устройство и действие на права бутилкова машина; - здравословни и безопасни условия на труд при работа с бутилкова машина; - познава организацията на производствения процес.

Изпитният билет се изтегля в деня, определен за изпита, и е еднакъв за всички ученици, обучаващи се по професията в училището.

ИЗПИТНА ТЕМА № 1. ИЗРАБОТВАНЕ НА ДОМАШНИ ПАНТОФИ

План-тезис:

- технически характеристики на изделието;
- подбор и описание на подходящи материали за изработване на изделието;
- технологична последователност за цялостна изработка на модела;
- устройство и действие на права бутилкова машина;
- здравословни и безопасни условия на труд.

ИЗПИТНА ТЕМА № 2. ИЗРАБОТВАНЕ НА ДОМАШНИ ЧЕХЛИ

План-тезис:

- технически характеристики на изделието;
- подбор и описание на подходящи материали за изработване на изделието;
- технологична последователност за цялостна изработка на модела;
- устройство и действие на права бутилкова машина;
- здравословни и безопасни условия на труд.

Критерии за оценяване на теми № 1 и № 2	Максимален брой точки
Прави техническо описание на модела	10
Познава и подбира подходящи материали за модела	15
Описва технологичната последователност за изработване на изделието	40
Обяснява устройството и действието на права бутилкова шевна машина	20
Обяснява изискванията за безопасна работа с шевни машини	10
Познава организацията на производствения процес	5

ИЗПИТНА ТЕМА № 3. ИЗРАБОТВАНЕ НА ДАМСКИ ОБУВКИ МОДЕЛ „ДЕКОЛТЕ“

План-тезис:

- техническа характеристика на изделието;
- подбор и описание на подходящи материали за изделието;
- устройство и действие на машината за подгъване с термопластично лепило;
- техника на безопасност при работа с машина за подгъване с термопластично лепило;
- здравословни и безопасни условия на труд при работа с машини за подгъване.

ИЗПИТНА ТЕМА № 4. ИЗРАБОТВАНЕ НА ОФИЦИАЛНА ДАМСКА ОБУВКА

План-тезис:

- техническа характеристика на изделието;
- подбор и описание на подходящи материали за изделието;
- устройство и действие на машината за подгъване с термопластично лепило;
- техника на безопасност при работа с машина за подгъване с термопластично лепило;
- здравословни и безопасни условия на труд при работа с машини за подгъване.

Критерии за оценяване на теми № 3 и № 4	Максимален брой точки 100
Прави техническо описание на модела	10
Познава и подбира подходящи материали за модела	15
Технологична последователност за изработване на модела	40
Устройство и действие на машината за подгъване с термопласти	20
Обяснява изискванията за безопасна работа с машини за подгъване с термопластично лепило	15

ИЗПИТНА ТЕМА № 5. ИЗРАБОТВАНЕ НА МЪЖКА ПОЛОВИНКА МОДЕЛ „МОЛИЕР“

План-тезис техническа характеристика на изделието;

- подбор и описание на подходящи материали за изделието;
- технологична последователност за ушиване на саята;
- устройство и действие на права бутилкова машина с ротационен грайфер;
- здравословни и безопасни условия на труд при работа с шевни машини.

ИЗПИТНА ТЕМА № 6. ИЗРАБОТВАНЕ НА МЪЖКА ПОЛОВИНКА МОДЕЛ „БЕЗЕК“

План-тезис техническа характеристика на изделието;

- подбор и описание на подходящи материали за изделието;
- технологична последователност за ушиване на саята;
- устройство и действие на права бутилкова машина с ротационен грайфер;
- здравословни и безопасни условия на труд при работа с шевни машини.

Критерии за оценяване на теми № 5 и № 6	Максимален брой точки 100
- Прави техническо описание на модела	10
- Познава и подбира подходящи материали за модела	15
- Описва технологичната последователност за изработване на изделието	40
- Обяснява устройството и действието на права бутилкова шевна машина с ротационен грайфер	20
- Обяснява изискванията за безопасна работа с права бутилкова шевна машина с ротационен грайфер	15

ИЗПИТНА ТЕМА № 7. ИЗРАБОТВАНЕ НА ДАМСКА БОТА

План-тезис:

- техническа характеристика на изделието;
- подбор и описание на подходящи материали за изделието;
- Технологична последователност за ушиване на саята;
- Устройство и действие на машина за върхово формуване на саята - шпицавтомат;
- здравословни и безопасни условия на труд при работа с шпицавтомат.

ИЗПИТНА ТЕМА № 8. ИЗРАБОТВАНЕ НА МЪЖКА ПОЛОВИНКА МОДЕЛ „МОКАСИНА“

План-тезис:

- техническа характеристика на изделието;
- подбор и описание на подходящи материали за изделието;
- Технологична последователност за ушиване на саята;
- Устройство и действие на машина за върхово формуване на саята - шпицавтомат;
- здравословни и безопасни условия на труд при работа с шпицавтомат.

Критерии за оценяване на теми № 7 и № 8	Максимален брой точки 100
Прави техническо описание на модела	10
Познава и подбира подходящи материали за модела	15
Технологична последователност за изработване на модела	40
Устройство и действие на машината за върхово формуване на саята - шпицавтомат	20
Обяснява изискванията за безопасна работа с шпицавтомат	15

3. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на писмените работи по теория на професията и специалността определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира определеният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на специалността „Обущарство“ се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на първа степен на професионална квалификация.

Държавният изпит по практика на професията и специалността се провежда в училището и/или в реални условия.

Изпитът по практика се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание - изработване на обувно изделие. Индивидуалното практическо задание се разработва от училището в съответствие с изпитната програма. Продължителността на изпита е 6 астрономически часа. За изпълнение на индивидуалното практическо задание се извършва предварително скрояване на детайли по избрания еталон.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата.

Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя. Те са в съответствие с посочената в държавното образователно изискване за придобиване квалификация по професията и специалността тежест съгласно приложената по-долу таблица.

2. Критерии за оценяване на практическото задание

Критерии за оценяване на изпитните теми	Максимален брой точки 100
1. Изпълнение на технологичните операции - ръчни и машинни: - спазва изискванията при изпълнението на операциите; - допуска отклонения при изпълнението на операциите; - не спазва изискванията при изпълнението на операциите.	20 10 0
2. Самостоятелност при изпълнението: - работи напълно самостоятелно; - работи с оказване на помощ; - не работи самостоятелно.	20 10 0
3. Качество на изпълнението - детайлът е изработен по еталон; - детайлът е изработен с малки отклонения от еталона; - детайлът е изработен с големи отклонения от еталона.	40 20 0
4. Време за изпълнение - изработва детайла в определеното време; - не изработва детайла в определеното време.	18 0
5. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и противопожарна охрана - спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд; - не спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	2 0

3. Система за оценяване

Оценяването на изпитните теми се извършва по критериите за оценяване. Системата за оценяване е точкова. Сумата от точките за всички критерии за една тема е 100. За всеки критерий точките са определени съобразно неговата тежест и са максимални. В зависимост от показаните знания по съответния критерии могат да се получат от 0 до максималния брой точки.

- При пълно и вярно покриване на всички критерии се поставя максималният брой точки 100.
- При непълно покриване на съответния критерий се отнемат до 20% от максималния брой точки.
- При направени пропуски и грешки се отнемат над 50% от максималния брой точки за съответния критерий.
- При непокрит критерий не се дават точки.

Точките се сумират за темата и се приравняват към цифрова оценка по следната формула:

$$\text{Оценка} = \frac{\text{б} \times \text{получен брой точки от ученика}}{100}$$

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

V. ЛИТЕРАТУРА

1. Василев, С. и колектив. Технология на производството на обувни изделия, I част. Техника, София, 1992.
2. Василев, С. и колектив. Технология на производството на обувни изделия, II част. Техника, София, 1992.
3. Инж. Владимир Владимиров, инж. Христо Грънчаров. Машини и съоръжения в производството на обувни изделия. Техника, София, 1993.
4. Инж. Филип Станчев, инж. Петко Цветков, инж. Владимир Владимиров. Материалознание на обувната и кожено-галантерийна промишленост. Техника, София, 1974.
5. Инж. Енчо Василев и колектив. Наръчник за обувната промишленост. Техника, София, 1990.
6. Инж. Надежда Михайлова, инж. Петко Цветков. Технология на обувното производство, Техника, София, 1987 г.

VI. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. инж. Цветана Бонева – Професионална гимназия по лека промишленост и машиностроене “Васил Левски“, гр. Пещера
2. инж. Бонка Христоророва – Професионална гимназия по лека промишленост и машиностроене “Васил Левски“, гр. Пещера
3. Николай Делев – фирма „ТАРА“ ЕООД, гр. Пещера

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА
ПРИДОБИВАНЕ НА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ
ПО ПРОФЕСИЯ КОД 542120 „ОБУЩАР“
СПЕЦИАЛНОСТ КОД 5421201 „ОБУЩАРСТВО“**

Изпитен билет № .....

Изпитна тема №.....

План-тезис:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Председател на изпитната комисия: .....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор: .....

(име, фамилия)

(подпис и печат)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА
ПРИДОБИВАНЕ НА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ
ПО ПРОФЕСИЯ КОД 542120 „ОБУЩАР“
СПЕЦИАЛНОСТ КОД 5421201 „ОБУЩАРСТВО“
И н д и в и д у а л н о п р а к т и ч е с к о з а д а н и е № .....**

На ученика .....

(трите имена на ученика)

от .....клас

начална дата на изпита: ..... начален час: .....

крайна дата на изпита: ..... час на приключване на изпита:.....

1.

.....
.....
(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

.....
.....
.....
.....

3. Оценка на работата от практическото задание: .....

УЧЕНИК: .....

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия: .....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор: .....

(име, фамилия)

(подпис и печат)